

**UCHWAŁA NR XXXIII / 291 /13
RADY GMINY WIĄZOWNICA**

z dnia 3 grudnia 2013 r.

**w sprawie terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty
za gospodarowanie odpadami komunalnymi**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15, art. 40 ust. 1 oraz art. 41 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013r. poz. 594 ze zm.) oraz art. 61 ustawy z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2012r. poz 391 ze zm.) Rada Gminy Wiązownica uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Ustala się następujące terminy uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi:

- 1) za I kwartał - do dnia 15 marca danego roku;
- 2) za II kwartał - do dnia 15 maja danego roku;
- 3) za III kwartał - do dnia 15 września danego roku;
- 4) za IV kwartał - do dnia 15 listopada danego roku.

2. Opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi uiszczana jest w kasie Urzędu Gminy, przelewem na rachunek bankowy nr 29 90 96 10 14 20 02 14 00 02 02 00 02 lub u inkasenta.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wiązownica.

§ 3. Traci moc Uchwała nr XXV/200/2012 Rady Gminy Wiązownica z dnia 21 grudnia 2012r. w sprawie terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego z mocą obowiązywania od 1 stycznia 2014 roku.

**UCHWAŁA NR XXXIII / 292 / 13
RADY GMINY WIĄZOWNICA**

z dnia 3 grudnia 2013 r.

w sprawie bezpłatnego przekazanie drewna z lasów mienia komunalnego.

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990r o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013r. poz. 594) oraz Uchwały nr V/39/03 Rady Gminy Wiązownica z dnia 28 lutego 2003r. w sprawie zatwierdzenia Statutów Sołectw, Rada Gminy Wiązownica uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Przekazać nieodpłatnie 5mp (3,25m³) drewna opałowego sosna z przeznaczeniem na ogrzewanie Świątlicy Wiejskiej w Surmaczówce.

2. Przekazać nieodpłatnie 5mp (3,25m³) drewna opałowego sosna z przeznaczeniem na ogrzewanie sali katechetycznej przy Parafii Prawosławnej p.w. św. Kosmy i Damiana w Zapałowie.

§ 2. Kosztami podatku VAT obciążyć podmiot obdarowany.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wiązownica.

§ 4. Nadzór nad wykonaniem uchwały powierza się Komisji Budżetowo-Gospodarczej Rady Gminy Wiązownica.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**UCHWAŁA NR XXXIII/288/13
RADY GMINY WIĄZOWNICA**

z dnia 3 grudnia 2013 r.

w sprawie zmian budżetu gminy na rok 2013

Na podstawie art. 18 ust. 2 punkt 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.)

**Rada Gminy Wiązownica
uchwala, co następuje:**

§ 1. 1. W dochodach budżetowych wprowadza się następujące zmiany:

Dział Rozdział Paragraf	Nazwa (działu, rozdziału, paragrafu)	Zwiększenia	Zmniejszenia	w tym zadania zlecone	
				Zwiększenia	Zmniejszenia
758	RÓŻNE ROZLICZENIA	11.840,00	-	-	-
<i>75801</i>	<i>Część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego</i>	<i>11.840,00</i>	-		
	- dochody bieżące				
2920	Subwencje ogólne z budżetu państwa	11.840,00	-		
801	OŚWIATA I WYCHOWANIE	6.204,00	-	-	-
<i>80101</i>	<i>Szkoły podstawowe</i>	<i>6.204,00</i>	-		
	- dochody bieżące				
0970	Wpływy z różnych dochodów	6.204,00	-		
	- odszkodowanie z PZU z tytułu zalania pomieszczenia szkoły				
900	GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA	13.700,00	-	-	-
<i>90002</i>	<i>Gospodarka odpadami</i>	<i>13.700,00</i>	-		
	- dochody bieżące				
2020	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez gminę na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	13.700,00	-		
Razem		31.744,00	-	-	-

- Dochody wprowadzono na podstawie:

- 1) Porozumienia Nr IV/208/P/15095/2020/DIW/13 zawartego z Ministrem Gospodarki w dniu 03.06.2013r.
- 2) Pisma Ministerstwa Finansów Nr ST5/4822/33g/BKU/13/RWPD-123349 z dnia 26.11.2013 r.
- 3) Pisma PZU z 03.10.2013 r.

2. W wydatkach budżetowych wprowadza się następujące zmiany:

Dział Rozdział	Nazwa (działu, rozdziału, paragrafu)	Zwiększenia	Zmniejszenia	w tym zadania zlecone
-------------------	--------------------------------------	-------------	--------------	-----------------------

Paragraf				Zwiększenia	Zmniejszenia
630	TURYSTYKA	15.000,00	-	-	-
63003	Zadania w zakresie upowszechniania turystyki	15.000,00	-		
	<i>- wydatki majątkowe</i>				
6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	15.000,00	-		
	<i>- budowa 2 wiat - zadaszeń przy ścieżce rowerowej</i>				
700	GOSPODARKA MIESZKANIOWA	28.500,00	-	-	-
70005	Gospodarka gruntami i nieruchomościami	28.500,00	-		
	<i>- wydatki bieżące</i>				
4300	Zakup usług pozostałych	10.000,00	-		
	<i>- wydatki majątkowe</i>				
6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	18.500,00	-		
	<i>- utwardzenie placu na terenie GOWiR w Radawie (nr ewid. dz. 605/1)</i>	-			
750	ADMINISTRACJA PUBLICZNA	5.000,00	-	-	-
75023	Urzędy gmin (miast i miast na prawach powiatu)	5.000,00	-		
	<i>- wydatki bieżące</i>				
4170	Wynagrodzenia bezosobowe	5.000,00	-		
801	OŚWIATA I WYCHOWANIE	43.444,00	31.000,00	-	-
80101	Szkoły podstawowe	23.832,00	-		
	<i>- wydatki bieżące</i>				
4010	Wynagrodzenia osobowe pracowników	10.628,00	-		
4210	Zakup materiałów i wyposażenia	5.600,00	-		
4270	Zakup usług remontowych	6.204,00	-		
4300	Zakup usług pozostałych	1.400,00	-		
80103	Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	2.900,00	-		
	<i>- wydatki bieżące</i>				
2310	Dotacje celowe przekazane gminie na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień (umów) między jednostkami samorządu terytorialnego	2.100,00	-		
4210	Zakup materiałów i wyposażenia	600,00	-		
4300	Zakup usług pozostałych	200,00	-		
80104	Przedszkola	12.100,00	31.000,00		
	<i>- wydatki bieżące</i>				
2310	Dotacje celowe przekazane gminie na zadania bieżące realizowane na	12.100,00	-		

	podstawie porozumień (umów) między jednostkami samorządu terytorialnego				
2540	Dotacja podmiotowa z budżetu dla niepublicznej jednostki systemu oświaty	-	31.000,00		
80110	Gimnazja	4.612,00	-		
	<i>- wydatki bieżące</i>				
4010	Wynagrodzenia osobowe pracowników	1.212,00	-		
4210	Zakup materiałów i wyposażenia	2.700,00	-		
4300	Zakup usług pozostałych	700,00	-		
852	POMOC SPOŁECZNA	-	46.000,00	-	-
85215	Dodatki mieszkaniowe	-	6.800,00		
	<i>- wydatki bieżące</i>				
3110	Świadczenia społeczne	-	6.800,00		
85219	Ośrodki pomocy społecznej		36.400,00		
	<i>- wydatki bieżące</i>				
3020	Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	-	1.600,00		
4010	Wynagrodzenia osobowe pracowników	-	22.200,00		
4040	Dodatkowe wynagrodzenia roczne	-	6.600,00		
4110	Składki na ubezpieczenia społeczne	-	5.000,00		
4410	Podróże służbowe krajowe	-	1.000,00		
85295	Pozostała działalność	-	2.800,00		
	<i>- wydatki bieżące</i>				
4300	Zakup usług pozostałych	-	2.800,00		
900	GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA	13.700,00	28.700,00	-	-
90002	Gospodarka odpadami	13.700,00	13.700,00		
	<i>- wydatki bieżące</i>				
4300	Zakup usług pozostałych	13.700,00	13.700,00		
	<i>- środki z dotacji</i>	13.700,00	-		
	<i>- środki Gminy</i>	-	13.700,00		
90015	Oświetlenie ulic, placów i dróg	-	15.000,00		
	<i>- wydatki majątkowe</i>				
6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	-	15.000,00		
	<i>- rozbudowa i przebudowa oświetlenia ulicznego</i>				
926	KULTURA FIZYCZNA I SPORT	49.300,00	17.500,00	-	-
92601	Obiekty sportowe	49.300,00	-		
	<i>- wydatki bieżące</i>				
4110	Składki na ubezpieczenia społeczne	2.000,00	-		
4170	Wynagrodzenia bezosobowe	25.000,00	-		

4210	Zakup materiałów i wyposażenia	5.000,00	-		
4300	Zakup usług pozostałych	17.300,00	-		
92605	Zadania w zakresie kultury fizycznej i sportu	-	17.500,00		
	<i>- wydatki bieżące</i>	-			
2830	Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom niezaliczonym do sektora finansów publicznych	-	17.500,00		
	<i>- wspieranie działalności sportowej klubów sportowych na podstawie uchwały Nr IV/18/2011 Rady Gminy Wiązownica z 28.01.2011 w sprawie: określenia warunków i trybu finansowego wspierania rozwoju sportu w Gminie Wiązownica</i>	-			
Razem		154.944,00	123.200,00	-	-

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**UCHWAŁA NR XXXIII/290/13
RADY GMINY WIĄZOWNICA**

z dnia 3 grudnia 2013 r.

w sprawie dopłaty dla taryfowych odbiorców usług.

Działając na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013, poz. 594 z późniejszymi zmianami) oraz art. 24 ust. 6 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 Nr 123, poz. 858 z późniejszymi zmianami) Rada Gminy Wiązownica

uchwała, co następuje:

§ 1. Ustala się dopłatę do taryfy w wysokości:

- 0,28 zł brutto do ceny 1 m³ w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę dla grupy taryfowej W 1 – „gospodarstwa domowe”
- 2,19 zł brutto do ceny 1 m³ w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków dla grup taryfowych: S 1 – „gospodarstwa domowe”, S 4 – „odbiorcy odprowadzający ścieki przy użyciu własnej pompowni ściekowej”.

§ 2. Dopłata podlega przekazaniu do Zakładu Gospodarki Komunalnej Gminy Wiązownica.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wiązownica.

§ 4. Nadzór nad wykonaniem uchwały powierza się Komisji Budżetowo – Gospodarczej Rady Gminy.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i obowiązuje od 1 stycznia 2014 roku.

**UCHWAŁA NR XXXIII/293/13
RADY GMINY WIĄZOWNICA**

z dnia 3 grudnia 2013 r.

w sprawie przyjęcia „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wiązownica na lata 2013-2032”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013r. poz. 594), art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013r. poz. 1232) Rada Gminy Wiązownica uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wiązownica za lata 2013-2032” stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wiązownica.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu

Gminy Wiązownica

na lata 2013-2032

Gmina Wiązownica

Wiązownica 208

37-522 Wiązownica

22 Października 2013, Kraków

Spis treści

Spis treści.....	2
Spis tabel i wykresów	4
1. Wstęp	5
2. Odniesienie do obowiązujących przepisów dotyczących azbestu oraz jego usuwania.....	7
2.1 Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032	7
2.2 Najważniejsze ustawy dotyczące postępowania z wyrobami zawierającymi azbestem	9
2.3 Najważniejsze rozporządzenia dotyczące postępowania z wyrobami zawierającymi azbestem	11
3. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest oraz ich szkodliwość dla zdrowia ludzkiego.	18
3.1 Opis bezpiecznego postępowania z azbestem.....	24
3.2 Obowiązki samorządów lokalnych.....	25
3.3 Obowiązki właścicieli wyrobów zawierających azbest	25
3.4 Zasady BHP podczas usuwania wyrobów zawierających azbest	26
4. Ogólne informacje na temat Gminy Wiązownica	28
5. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest.....	29
5.1 Metodologia	29
5.2 Wyniki Inwentaryzacji.....	33
5.3 Zalecenia	36
6. Kalkulacja finansowa wynikająca z Programu	37
6.1 Koszty usunięcia i utylizacji wyrobów zawierających azbest.....	37
6.2 Źródła finansowania usuwania azbestu:.....	39
7. Ustalenie polityki, celów i zadań.....	42
8. Ustalenie długoterminowego programu strategicznego	43

8.1	Cele długoterminowe	43
8.2	Działania	43
9	Ustalenie krótkoterminowego planu działań dla „Programu usuwania wyrobów azbestowych”	44
9.1	Cele krótkoterminowe	44
9.2	Działania	44
9.3	Wytyczne do programu edukacji społeczeństwa w zakresie usuwania wyrobów i gospodarki odpadami zawierającymi azbest.....	45
10	Wdrożenie dla „Programu usuwania wyrobów azbestowych”	46
11	Sposób monitoringu i oceny wdrażania „Programu usuwania wyrobów azbestowych”	47
	Załącznik 1: Karta informacji o wyrobach zawierających azbest.	49
	Załącznik 2:Karta oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.....	51

Spis tabel i wykresów

Tabela 1. Wymiary płyt azbestowo – cementowych płaskich.....	30
Tabela 2. Wymiary płyt i gąsiorów azbestowo-cementowych falistych.....	31
Tabela 3. Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w Mg, w odniesieniu do stopnia pilności z podziałem na właścicieli wyrobów.....	34
Tabela 4. Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w Mg, z podziałem na rodzaj wyrobu	34
Tabela 5. Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w Mg w poszczególnych miejscowościach.....	35
Tabela 6. Procentowy udział wyrobów w poszczególnych stopniach pilności.....	35
Wykres 7. Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w Mg w poszczególnych miejscowościach	35

1. Wstęp

Azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. W związku z tym powstało wiele regulacji prawnych zakazujących stosowania i produkcji wyrobów zawierających ten minerał, a także nakazujących usunięcie wyrobów obecnie użytkowanych.

14 lipca 2009 r. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej przyjęła *Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032* (zwany dalej jako POKzA). Dokument ten utrzymuje cele przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. *Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*:

1. usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
2. minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
3. likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Określa on również nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu w okresie 23 lat, wynikające ze zmian gospodarczych i społecznych, jakie nastąpiły m.in. w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

Producenci płyt azbestowo-cementowych, stosowanych przede wszystkim jako pokrycia dachowe, określali czas użytkowania swoich wyrobów na około 30 lat, jak wynikało z doświadczeń w użytkowaniu płyt wytwarzanych powszechnie stosowaną tzw. moką metodą produkcji. Prawidłowo położone i zamontowane płyty, pomalowane farbą akrylową oraz regularnie konserwowane mogą być użytkowane ponad 30 lat, dlatego terminem docelowym realizacji POKzA jest 31 grudnia 2032 r.

Podstawą prawną wykonania „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest” jest obowiązek wynikający z *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*.

Cele niniejszego „Programu...” są następujące:

1. oczyszczenie obszaru gminy z azbestu oraz wyrobów zawierających azbest,
2. wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,

3. spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
4. stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
5. pomoc mieszkańcom gminy w realizacji kosztownej wymiany płyt azbestowo - cementowych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Zadaniem „Programu...” jest określenie warunków sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest. W „Programie...” zawarte zostały:

1. ilości wyrobów azbestowych oraz ich rozmieszczenie na terenie gminy,
2. szacunki jednostkowych kosztów usuwania dachowych pokryć azbestowych i płyt azbestowo -cementowych,
2. propozycje odnośnie udzielania przez samorząd pomocy mieszkańcom w realizacji programu,
3. potrzeby kredytowe.

2. Odniesienie do obowiązujących przepisów dotyczących azbestu oraz jego usuwania

Poniżej przedstawiono wybór aktualnie obowiązujących w Polsce aktów prawnych dotyczących azbestu oraz jego usuwania.

Wykaz wszystkich aktów prawnych dotyczących problematyki azbestowej dostępny jest w internecie, m.in. na stronach Ministerstwa Gospodarki pod adresem <http://bip.mg.gov.pl/node/12884>.

2.1 Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032

14 lipca 2009 r. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej przyjęła Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032. Dokument ten kontynuuje i aktualizuje cele i działania zawarte w przyjętym przez Radę Ministrów 14 maja 2002 roku Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski: POKzA grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

1. zadania legislacyjne,
2. działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych, ocena i promocja technologii unicestwiania włókien azbestowych, organizacja szkoleń, warsztatów, seminariów, konferencji, wizyt studialnych,
3. zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest: z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do unicestwiania włókien azbestowych, w tym wsparcie finansowe opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest,
4. monitoring realizacji Programu poprzez Elektroniczny System Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest,
5. działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia, w tym działalność Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem.

Całkowity koszt realizacji POKzA w latach 2009–2032 szacowany jest na kwotę 40,4 mld zł. Na kwotę tę składają się środki własne właścicieli nieruchomości, środki inwestorów, środki z budżetu państwa oraz środki jednostek samorządu terytorialnego.

Według szacunków zawartych w POKzA pozostało do usunięcia z terenu kraju ok. 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest. Łączny koszt demontażu, transportu oraz unieszkodliwienia wytworzonych odpadów szacuje się na kwotę ok. 40 mld zł (według serwisu www.bazaazbestowa.gov.pl, we wrześniu 2013 ilość zinwentaryzowanych odpadów azbestowych do unieszkodliwienia na terenie Polski wynosiła ok. 3,5 mln. ton).

Do kosztów realizacji POKzA wlicza się także koszt budowy 56 składowisk odpadów lub kwater przystosowanych do składowania odpadów zawierających azbest (ok. 260 mln zł) oraz koszt opracowania i aktualizacji Programów Usuwania Azbestu: środki jednostek samorządu terytorialnego (szacowane na ok. 40 mln zł) oraz pozostające w dyspozycji Ministerstwa Gospodarki środki z budżetu państwa (ok. 53,2 mln zł), a także budżetowe środki na działania edukacyjno-informacyjne i monitoring realizacji POKzA.

W POKzA założono, iż do roku 2012 nastąpi intensyfikacja działań, w latach 2012 – 2013 dokonana zostanie rzetelna ocena realizacji celów POKzA, a do roku 2015 opracowana będzie jego aktualizacja. W momencie tworzenia niniejszego dokumentu wyniki oceny nie były udostępnione publicznie ani w serwisie www.bazaazbestowa.gov.pl, ani na stronach internetowych Ministerstwa Gospodarki.

Niezbędnym elementem pozyskiwania przez jednostki samorządu terytorialnego (zwane dalej jako JST) środków finansowych z funduszy ochrony środowiska na działania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu gminy lub powiatu jest posiadanie rzetelnie wykonanej inwentaryzacji oraz planu usuwania wyrobów zawierających azbest. Minister Gospodarki zaplanował utrzymanie wsparcia finansowego w formie dotacji dla opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest dla JST wszystkich szczebli w wysokości 10 mln zł w latach 2009-2015. Ich aktualizacja jest zadaniem JST. W roku 2015 powinien zostać zakończony okres planowania działań w zakresie usuwania wyrobów azbestowych. W latach 2016-2032 będzie intensyfikowany proces usuwania tych wyrobów.

POKzA zakłada również dotowanie przez Ministra Gospodarki :

- działań edukacyjno-informacyjnych (skierowanych do dzieci, młodzieży, administracji rządowej, samorządowej; organizacji konferencji, projektach badawczych; oceny i promocji nowych technologii unicestwiania włókien azbestu) – 12,8 mln w latach 2009–2032,
- prac przygotowawczych dla oczyszczania z azbestu obiektów użyteczności publicznej, terenów publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest – 2,9 mln w latach 2009–2015,
- przeprowadzenie szkoleń lokalnych mających na celu rozszerzenie kręgu podmiotów uprawnionych do usuwania wyrobów zawierających azbest – 16,3 mln w latach 2010–2032,

- zadań związanych z monitoringiem Programu, zakończonych uruchomieniem Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest. ESIP ma zapewnić prezentację wyników inwentaryzacji ilości i przestrzennego rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest i wspomagać logistykę i monitoring usuwania tych wyrobów – 7,2 mln zł w latach 2009–2032,
- zadań z zakresu oceny narażenia i ochrony zdrowia (działalność informacyjna wśród lekarzy, monitoring zapadalności i umieralności na choroby azbestozależne i zwiększenie ich wykrywalności etc.) – 4 mln zł w latach 2009–2032.

Szacowane koszty budowy 56 składowisk odpadów lub kwater przystosowanych do składowania odpadów zawierających azbest (ok. 260 mln zł) poniosą ich właściciele. Za realizację zadań POKZA odpowiadają wyznaczone jednostki na poziomie: centralnym, wojewódzkim i lokalnym.

2.2 Najważniejsze ustawy dotyczące postępowania z wyrobami zawierającymi azbestem

Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.). Zakazuje ona wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998 roku, a z dniem 28 marca 1999 roku nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Wyjątek stanowi tylko azbest i wyroby zawierające azbest dopuszczone do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr 1 do ustawy. Ustawa porządkuje również zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.

Powyższa ustawa znacząco wyprzedziła wymogi dotyczące azbestu w ówczesnych krajach Unii Europejskiej - tam zakaz wydobycia azbestu oraz produkcji i przetwarzania wyrobów zawierających azbest wprowadziła Dyrektywa 2003/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 marca 2003 roku, zaś całkowity zakaz stosowania azbestu wprowadzony został 1 stycznia 2005 roku (Dyrektywa 1999/77/WE).

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.).

Niniejsza ustawa odnosi się do problematyki dotyczącej azbestu w następujących artykułach:

- art. 160
- art. 161
- art. 162
- art. 163
- art. 164

Wymienione powyżej artykuły regulują między innymi:

- zaliczenie azbestu do grona substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska,
- zakaz obrotu i ponownego wykorzystania tych substancji,
- ogólne warunki wykorzystywania, przemieszczania i eliminowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska,
- obowiązki wykorzystujących te substancje, w tym dot. dokumentowania rodzaju, ilości i miejsc ich występowania oraz sposobu ich eliminowania, okresowego przedkładania odpowiednim organom informacji o rodzaju substancji, ilości i miejscach występowania,
- obowiązki jednostek samorządu terytorialnego w odniesieniu do tych substancji,
- ogólne wymagania dotyczące wykonawczych aktów prawnych (rozporządzeń) wydanych na podstawie ustawy, odnoszących się do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. 2013 poz. 21).

Niniejsza ustawa odnosi się do problematyki dotyczącej azbestu w następujących miejscach:

- art. 79
- załącznik 4

Artykuł 79 mówi o ujęciu w „Bazie danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami” informacji o składowiskach odpadów, na których są składowane odpady zawierające azbest lub wydzielonych części na terenie składowisk zaliczonych do składowisk innych niż niebezpieczne i obojętne, przeznaczonych do składowania wyłącznie odpadów zawierających azbest.

Zapisy w załączniku 4 dotyczą zaliczenia azbestu do składników mogących powodować, że odpady są odpadami niebezpiecznymi – w konsekwencji wszelkie regulacje dotyczące odpadów niebezpiecznych zawarte w ustawie dotyczą usuniętych wyrobów zawierających azbest, a zatem odnoszą się do obowiązków wytwórców i posiadaczy odpadów niebezpiecznych, zasad postępowania przy zbieraniu, transporcie, odzysku i unieszkodliwianiu, w tym składowaniu odpadów niebezpiecznych.

2.3 Najważniejsze rozporządzenia dotyczące postępowania z wyrobami zawierającymi azbestem

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 roku w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2001, Nr 112, poz. 1206). Zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych z przypisanymi kodami klasyfikacyjnymi:

06 07 01* – odpady azbestowe z elektrolizy,

06 13 04* – odpady z przetwarzania azbestu,

10 11 81* – odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),

10 13 09* – odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych,

15 01 11* – opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,

16 01 11* – okładziny hamulcowe zawierające azbest,

16 02 12* – zużyte urządzenia zawierające azbest,

17 06 01* – materiały izolacyjne zawierające azbest,

17 06 05* – materiały konstrukcyjne zawierające azbest,

UWAGA: gwiazdka oznacza odpady niebezpieczne.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 roku w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. 2002, Nr 217, poz. 1833 z póź. zm). Określa najwyższe dopuszczalne stężenia chemicznych i pyłowych czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, w tym pyłów zawierających azbest. Stężenia te zawarte są w załączniku 1 do rozporządzenia, dla azbestu są to odpowiednio:

a) pyły zawierające azbest chryzotylowy – 1 mg/m³,

– włókna respirabilne (o długości powyżej 5 µm o maksymalnej średnicy poniżej 3 µm o stosunku do średnicy > 3) – 0,2 włókien w cm³,

b) pyły zawierające azbest krokidolit – 0,5 mg/m³,

– włókna respirabilne – 0,2 włókien w cm³.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 roku w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. 2003, Nr 120, poz. 1126). Określa zakres i formę informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz szczegółowy zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi (obejmujących usuwanie wyrobów zawierających azbest).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004, nr 71, poz. 649 z późn. zm.).

Zgodnie z zapisami ww. rozporządzenia właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest przeprowadza kontrole stanu tych wyrobów w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów.

Z przeprowadzonej kontroli okresowej sporządza się w jednym egzemplarzu „Ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”.

Ponadto prace polegające na usuwaniu lub naprawie wyrobów zawierających azbest mogą być wykonywane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudniających pracowników przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu i wymianie materiałów zawierających azbest. Prace przy naprawie wyrobów zawierających azbest w obiektach i urządzeniach budowlanych lub prace mające na celu jego usunięcie z obiektu lub urządzenia budowlanego powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu terenowemu organowi nadzoru budowlanego. Ponadto wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac obowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Rozporządzenie reguluje też zawartość szczegółowego planu prac, który wykonawca prac zobowiązany jest sporządzić. Plan ten powinien zawierać przede wszystkim:

- identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez laboratorium wyposażone w sprzęt

umożliwiający ich prawidłową analizę i zdolne do stosowania odpowiedniej techniki identyfikacyjnej,

- informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
- zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza.

Zgodnie z §8 ww. rozporządzenia wykonawca prac, polegających na naprawie lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów i urządzeń budowlanych zobowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska,
- umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: „Uwaga! Zagrożenie azbestem – krokidolitem”,
- zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska,
- zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro,
- izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit,
- stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń,
- zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności

z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia poprzez:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krokidolit,
- codzienne zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Po wykonaniu prac, o których mowa powyżej wykonawca ma obowiązek złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urzędnika budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych. Oświadczenie przechowuje się przez okres co najmniej 5 lat. Ponadto wykonawca pakuje i przygotowuje odpady azbestowe do transportu.

Rozporządzenie odnosi się też do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest - stosuje się tu odpowiednio przepisy o przewozie towarów niebezpiecznych. Ponadto, według rozporządzenia wyroby i odpady zawierające azbest powinny zostać odpowiednio oznakowane, zgodnie z załącznikiem nr 2 do ww. rozporządzenia.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 roku w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. 2005, Nr 216, poz. 1824). Określa obowiązki pracodawcy zatrudniającego pracowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest, w tym:

- stosowanie niezbędnych środków ochrony osobistej i szczególne wymagania techniczne dotyczące tych środków,
- kontrolowanie stopnia narażenia pracowników na działanie pyłu azbestu w sposób określony w przepisach dotyczących badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy,
- podejmowanie działań zmniejszających narażenie pracowników na działanie pyłu azbestowego.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 roku w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. 2009, Nr 124, poz. 1033), zmienione rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. 2013 Nr 0, poz. 24)

Określa terminy i sposoby przedkładania marszałkowi województwa przez organa władz samorządowych informacji o rodzaju, ilości i miejscu występowania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2010, nr 213, poz. 1397 z późn. zm.) zmienione rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2013 poz. 817)

Rozporządzenie zalicza do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, których wykonanie wymaga sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko przedsięwzięcia obejmujące m.in. wydobywanie azbestu lub instalacje przetwarzania azbestu lub wyrobów zawierających azbest:

- wyrobów azbestowo-cementowych w ilości gotowego produktu nie niższej niż 200 ton rocznie,
- materiałów ciernych w ilości gotowego produktu nie mniejszej niż 50 ton na rok,
- innych wyrobów zawierających azbest w ilości nie mniejszej niż 200 ton na rok.

Natomiast tego typu instalacje o mniejszej wydajności niż określona powyżej, zalicza do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2011 nr 8, poz. 31). Instalacje lub urządzenia zawierające azbest oczyszcza się przez usunięcie wyrobów zawierających azbest lub ich wymianę na bezazbestowe w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi w terminie do dnia 31 grudnia 2032 roku.

Dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest, sporządza się coroczny plan kontroli jakości powietrza obejmujący pomiary stężenia pyłów zawierających azbest. Szczegółowe wymagania techniczne w zakresie oczyszczania pomieszczeń, w których znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest, określa projekt techniczny usuwania lub wymiany wyrobów zawierających azbest na wyroby bezazbestowe wraz z harmonogramem prac, sporządzony na koszt wykorzystującego instalację lub urządzenie. Projekt i harmonogram uwzględniają w szczególności wykonanie pomiarów stężenia pyłów zawierających azbest w środowisku pracy, przed i po wykonaniu prac. Wykorzystywanie instalacji, urządzenia lub pomieszczenia po ich oczyszczeniu możliwe jest pod warunkiem stwierdzenia nieprzekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia (zawartego w Dz. U. 2002, Nr 217, poz. 1833 z póź. zm) pyłów azbestowych w środowisku pracy.

Rury azbestowo-cementowe i elementy wyłączonych z użytkowania instalacji ciepłowniczych, wodociągowych, kanalizacyjnych i elektroenergetycznych podziemnych zawierających rury azbestowo-cementowe, zainstalowane przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, mogą być pozostawione w ziemi bez ograniczeń czasowych, ale w przypadku, gdy ich usytuowanie nie naraża na kontakt z azbestem przy czynnościach obsługowych użytkowanych instalacji infrastrukturalnych, w szczególności gdy rury azbestowo-cementowe są położone poniżej użytkowanych instalacji. Pozostawienie w ziemi takich rur wymaga oczyszczenia z wyrobów zawierających azbest miejsc usytuowania studzienek rewizyjnych i innych elementów infrastruktury, gdzie jest możliwy kontakt człowieka z wyrobami zawierającymi azbest. Instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz użytkowane bez zabezpieczenia drogi i pozostawione w ziemi wyłączone z użytkowania rury azbestowo-cementowe należy oznakować.

Wykorzystujący wyroby zawierające azbest ujmuje wynik inwentaryzacji w „Informacji o wyrobach zawierających azbest” i przedkłada ją corocznie w terminie do 31 stycznia

właściwemu marszałkowi województwa. Osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą informację taką składa odpowiedni wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2013 Nr 0, poz. 25) Rozporządzenie określa sposób prowadzenia rejestru wyrobów zawierających azbest, w tym:

- 1) formę i układ rejestru,
- 2) zawartość rejestru,
- 3) okres przechowywania rejestru.

Rejestr jest prowadzony w formie elektronicznej przy użyciu systemu i stanowi integralną część bazy azbestowej www.bazaazbestowa.gov.pl.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013r. Poz. 523) Odpady niebezpieczne, w tym zawierające azbest, nie mogą być poddawane odzyskowi i z tego względu jedynym sposobem ich unieszkodliwiania jest składowanie - zasady składowania tych odpadów regulowane są w art. 19 ww. rozporządzenia. Określa ono m.in.: szczegółowe wymagania dotyczące kwater przeznaczonych do składowania wyrobów izolacyjnych i materiałów konstrukcyjnych zawierających azbest oraz warunków deponowania i składowania ww. wyrobów.

3. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest oraz ich szkodliwość dla zdrowia ludzkiego.

Azbest jest wspólną nazwą handlową minerałów z grupy serpentynów i amfiboli występujących w postaci włóknistych skupień. Pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia. Na typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary włókien i ich stężenie oraz czas trwania narażenia. Azbest jest materiałem praktycznie niezniszczalnym, nie ulega on bowiem ani degradacji biologicznej, ani termicznej, w związku z czym po wprowadzeniu do środowiska może on pozostawać tam przez dziesiątki, a nawet setki lat.

Przez lata powszechnie stosowano trzy rodzaje minerałów:

1. krokidolit, „azbest niebieski” ma najkorzystniejsze właściwości mechaniczne, przez co był najchętniej wykorzystywany w przemyśle. Należy do grupy amfiboli, jest najbardziej szkodliwy, rakotwórczy i mutagenny - najwcześniej wycofany z użytkowania w latach 80 - tych,
2. amosyt, „azbest brązowy”, należący do grupy amfiboli, o szkodliwości pośredniej między krokidolitem i chryzotylem. Ma włókna sztywniejsze i mniej giętkie w porównaniu z chryzotylem. Nie spotykany w wyrobach produkcji polskiej, stosowany w wyrobach Europy zachodniej, często w formie tynków i natrysków ogniochronnych,
3. chryzotyl „azbest biały” - przedstawiciel grupy serpentynu - najczęściej stosowany w produkcji wyrobów azbestowo - cementowych oraz popularnych wyrobów tkanych i przędz termoizolacyjnych.

Wyróżnia się trzy rodzaje narażenia na pyły azbestowe, a mianowicie ekspozycję:

1. zawodową – związaną z pracą w kopalni oraz w zakładach produkujących i stosujących wyroby azbestowe i pracą przy usuwaniu wyrobów i materiałów zawierających azbest,
2. parazawodową – dotyczy mieszkańców terenów sąsiadujących z kopalniami i zakładami przetwarzającymi azbest oraz rodzin pracowników tych zakładów,
3. środowiskową – związana z występowaniem azbestu w powietrzu atmosferycznym.

Pomimo tego, iż azbest był wykorzystywany od czasów starożytnych, to jego szkodliwy wpływ na organizm człowieka rozpoznano dopiero na początku XX wieku. Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i liczby włókien, które uległy retencji w płucach, jak również od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Szczególne znaczenie ma w tym przypadku średnica włókien. Włókna cienkie, o średnicy poniżej 3 μm , przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, podczas gdy włókna grube, o średnicy powyżej 5 μm , zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Skręcone włókna chryzotyli o dużej średnicy, mają tendencję do zatrzymywania się wyżej, w porównaniu z igłowymi włóknami azbestów amfibolowych, z łatwością przenikających do obwodowych części płuc. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, to znaczy takie, które mogą przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Są one dłuższe od 5 μm , mają grubość mniejszą od 3 μm , a stosunek długości włókna do jego grubości nie jest mniejszy niż 3:1. Ze względu na to, że włókna azbestu chryzotylowego są łatwiej zatrzymywane w górnych partiach układu oddechowego, w porównaniu z włóknami azbestów amfibolowych oraz ze względu na fakt, że są także skuteczniej usuwane z płuc, narażenie na kontakt z azbestem amfibolowym niesie ze sobą ryzyko zdrowotne.

Krótkookresowe narażenie na działanie azbestu może prowadzić do zaburzeń oddechowych, bólów w klatce piersiowej oraz podrażnienia skóry i błon śluzowych. Z kolei chroniczna ekspozycja na włókna azbestowe może być przyczyną takich chorób układu oddechowego jak:

1. pylica azbestowa (azbestoza) – rodzaj pylicy płuc spowodowanej wdychaniem włókien azbestowych. Przejawia się suchym, męczącym kaszlem, dusznością wysiłkową, bólami w klatce piersiowej oraz objawami nieżytu oskrzeli i rozedmy płuc. Włókna azbestowe wnikają aż do najgłębszych części płuc. Powstają ciała żelaziste, które powodują uszkodzenia i zwłóknienia tkanki płucnej. W latach 1976-96 rozpoznano w Polsce 1314 przypadków azbestozy płuc. Powodowana jest przez stosunkowo duże stężenia włókien, a jej okres rozwoju może trwać nawet 30 - 40 lat.
2. zmiany opłucnowe – występują już przy niewielkim narażeniu na włókna azbestowe. Powodują one ograniczenie funkcjonowania płuc, a także zwiększają ryzyko zachorowania na raka oskrzeli i międzybłoniaka opłucnej.
3. nowotwór dróg oddechowych – najczęściej powodowanym przez azbest nowotworem dróg oddechowych jest nowotwór oskrzeli. Jest to seria nienaprawionych defektów genetycznych w komórkach prowadzących do rozwoju guza. Ekspozycja na azbest powoduje powstawanie międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej. Jest to postępująca choroba prowadząca do śmierci. Okres rozwoju może wynosić nawet 25 – 40 lat,

a śmierć następuje po dwóch latach od wystąpienia objawów. Nowotwór ten rozwija się u osób zawodowo narażonych na kontakt z azbestem oraz u osób mieszkających w okolicach kopalni i zakładów przetwórstwa azbestu. Za powstanie tego typu schorzeń odpowiedzialne są wszystkie rodzaje azbestu, ale największą szkodliwość przypisuje się azbestom amfibolowym.

Minister Pracy i Polityki Społecznej rozporządzeniem z dnia 29 listopada 2002 r. (Dz. U. 2002 Nr 217, poz. 1833) w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy ustalił wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń chemicznych i pyłowych czynników szkodliwych dla zdrowia. Wśród pyłów znalazły się również pyły zawierające azbest. Jednakże należy pamiętać, że pojęcie stężeń dopuszczalnych w przypadku azbestu jest umowne i stanowi kompromis pomiędzy wymaganiami medycyny, możliwościami technicznymi, a działania Unii Europejskiej dążą do zminimalizowania wpływu azbestu na zdrowie ludzkie. Szkodliwe działanie azbestu może zostać zwielokrotnione w momencie jednoczesnego narażenia organizmu na inne substancje rakotwórcze (np. węglowodory aromatyczne, metale ciężkie czy dym tytoniowy).

Instytut Medycyny Pracy w Łodzi wykonał w latach 2004-2010 pomiary stężenia włókien azbestu w powietrzu atmosferycznym. Badania terenowe przeprowadzono we wszystkich województwach, 283 powiatach, 824 gminach; badania włókien wykonano w Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi. Wyniki badań zostały zawarte w opracowaniu Instytutu Medycyny Pracy Im. Profesora Nofera z 2010r. pt. „Zanieczyszczenie Środowiska Azbestem – Skutki Zdrowotne. Raport z Badań” dostępnego na stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki (<http://www.mg.gov.pl/files/upload/8380/zanieczyszczenie.pdf>). Średnie stężenie włókien azbestu w województwie podkarpackim wyniosło 312 $\mu\text{l}/\text{m}^3$. W znajdującym się w „Programie oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” załączniku nr. 3, normatyw higieniczny – najwyższe dopuszczalne stężenie włókien (NDS) dla środowiska pracy mierzone w strefie oddychania pracownika został ustalony na poziomie 0,1 $\mu\text{l}/\text{cm}^3$. Natomiast dla powietrza atmosferycznego przyjęto, że 1000 $\mu\text{l}/\text{m}^3$, tj. 0,001 $\mu\text{l}/\text{cm}^3$ jest górną granicą bezpieczeństwa, przy którym ryzyko występowania patologii azbestozależnych jest na poziomie akceptowalnym.

Polska powinna zostać objęta stałym monitoringiem stanu zdrowia ludności pod kątem efektów oddziaływania azbestu, gdyż zagrożenie to wciąż się zwiększa, z racji nie usunięcia przyczyn zachorowalności. Sytuację pogarsza fakt, że często ma miejsce usuwanie wyrobów azbestowych z dachów i elewacji przez przypadkowe i nieprofesjonalne

firmy lub na własną rękę. Te praktyki dodatkowo zwiększają zagrożenie pyłem azbestowym dla mieszkańców kraju.

Nie ma dowodów świadczących o tym, że azbest spożywany w wodzie jest szkodliwy dla zdrowia. Zarówno raport WHO jak i stanowisko Państwowego Zakładu Higieny są w tej sprawie jednoznaczne. Dlatego zgodnie z § 7 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz.U. z dnia 11 stycznia 2011 r.) zastępowanie rur azbestowo-cementowych w instalacjach ziemnych wyrobami bezazbestowymi powinno następować sukcesywnie, w miarę technicznego zużycia lub w przypadku woli wymiany na rury bezazbestowe. Po wymianie instalacji na nową, rury azbestowo-cementowe mogą być pozostawione w ziemi w przypadku, gdy ich usytuowanie nie naraża na kontakt z azbestem przy czynnościach obsługowych użytkowanych instalacji infrastrukturalnych, w szczególności gdy rury azbestowo-cementowe są położone poniżej użytkowanych instalacji.

W Polsce szerokie zastosowanie azbestu nastąpiło w ostatnich 100 latach. Ten niebezpieczny surowiec importowano do kraju głównie z byłego ZSRR oraz z Kanady i wykorzystywano przede wszystkim do wyrobu materiałów budowlanych, pokryć dachowych oraz elewacji budynków. Wyroby, w których był wykorzystywany azbest odznaczały się dużą odpornością na korozję i gnienie, były ogniotrwałe oraz wytrzymałe na działanie czynników zewnętrznych. Rodzaje oraz kierunki ich wykorzystania przedstawiono w poniższej tabeli 1.

Tabela 1. Rodzaje wyrobów zawierających azbest

lp	Rodzaje wyrobów	Wyroby	Udział % azbestu w wyrobie	Zastosowanie	Zalety wyrobu
1	Wyroby azbestowo - cementowe	- płyty dekarские W01 i W02 - rury ciśnieniowe W03 - płyty okładzinowe i elewacyjne	5-10 %	- pokrycia dachowe - elewacje - wodociągi i kanalizacje	- ogniotrwałość - odporność na korozję i gnienie - wytrzymałe mechanicznie - lekkie - trwałe - niewymagające konserwacji
2	Wyroby izolacyjne	- wata W11 - włókniny W11 - sznury W08 - tkanina termoizolacyjna W06 - taśmy W08	75-100 %	- izolacje kotłów parowych, silników, rurociągów, wymienników ciepła, zbiorników - ubrania i tkaniny termoizolacyjne	- odporność na wysoką temperaturę - wytrzymałość na ściskanie - dobra elastyczność - odporność chemiczna
3	Wyroby uszczelniające	- tektura W10 - płyty azbestowo kauczukowe W09 - szczeliwa plecione W07	75-100 %	Uszczelnienia narażone na: - wysoką temperaturę - wodę i parę - kwasy i zasady - oleje i gazy spalinowe	- odporność na wysoką temperaturę - wytrzymałość na ściskanie - dobra elastyczność - odporność chemiczna
4	Wyroby cierne	- okładziny cierne W05 - klocki hamulcowe W05	20-40 %	Elementy napędów	Chroni elementy przed przegrzaniem
5	Wyroby hydroizolacyjne	- lepiki asfaltowe W11.6 - kity uszczelniające W11.6 - zaprawy gruntujące W11.6 - papa dachowa W11.6 - płytki podłogowe W11.4	20-40 %	Materiały stosowane w budownictwie	b.d.
6	Inne	- materiały filtracyjne w przemyśle piwowarskim i w farmacji W11 - wypełniacz lakierów i izolacji przewodów grzewczych W11 - produkcja masek W11.9	b.d.	Stosowany w różnych przemysłach	b.d.

Przyjmując jako kryterium zawartość azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościową, wyroby zawierające azbest można podzielić na dwie klasy:

- KLASA I „wyroby miękkie” – których gęstość objętościowa jest mniejsza niż 1000kg/m^3 . Są to słabo związane produkty azbestowe o wysokim, powyżej 20% (nawet do 100%) udziale azbestu w produkcie oraz niskiej zawartości substancji wiążącej, do których zaliczamy między innymi: tynki, maty, płyty azbestowe, materiały izolujące, papy. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowanymi w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe m.in. w sprzęcie AGD, płytki podłogowe PCW oraz materiały i wykładziny cierne.
- KLASA II „wyroby twarde” – których gęstość objętościowa jest większa niż 1000kg/m^3 , zawierające wysoki udział substancji wiążącej, zaś niski (poniżej 20%) udział azbestu, do których należą płyty faliste i płaskie, rury wodociągowe, elementy kanalizacji. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia (pęknięcia) ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia, w porównaniu z wyrobami klasy I. Natomiast niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych.

3.1 Opis bezpiecznego postępowania z azbestem

Opis bezpiecznego postępowania z azbestem, a także obowiązki właścicieli wyrobów zawierających azbest zostały dokładnie określone w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004, nr 71, poz. 649 z późn. zm.) oraz w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 roku w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. 2005, nr 216, poz. 1824).

Włókna azbestowe stanowią największe zagrożenie podczas wszelkich prac związanych z usuwaniem wyrobów azbestowych lub ich obróbką, dlatego podczas wykonywania tych prac należy przestrzegać poniższych zasad:

- izolować od otoczenia obszar prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
- ogrodzić teren prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych,
- umieścić w strefie prac w widocznym miejscu tablice informacyjne ostrzegające o pracach z wyrobami zawierającymi azbest,
- pamiętać o stosowaniu odpowiednich środków ochronnych,
- ograniczyć do minimum emisję azbestu do środowiska,
- zastosować w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednie zabezpieczenia przed pyleniem i narażeniem na azbest (uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia),
- nawilżać wodą wyroby zawierające azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- nie używać narzędzi wysokoobrotowych, których użycie może prowadzić do powstawania dużej ilości pyłu azbestowego,
- zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest, np. przykrycie folią lub plandeką.

3.2 Obowiązki samorządów lokalnych

POKZA, określa zadania organów samorządowych na poziomie lokalnym.

Obowiązki samorządu gminnego są następujące:

1. Gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.gov.pl.
2. Przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami.
3. Organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm.
4. Organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych.
5. Kreowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.
6. Współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest.
7. Współpraca z mediami i organizacjami społecznymi w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest.
8. Współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

3.3 Obowiązki właścicieli wyrobów zawierających azbest

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest ma obowiązek przeprowadzania kontroli stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów.

Z przeprowadzonej kontroli okresowej sporządza się w jednym egzemplarzu „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”.

Ponadto prace polegające na usuwaniu lub naprawie wyrobów zawierających azbest mogą być wykonywane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie

wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudniających pracowników przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu i wymianie materiałów zawierających azbest.

3.4 Zasady BHP podczas usuwania wyrobów zawierających azbest

Wykonawca prac, polegających na naprawie lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów i urządzeń budowlanych zobowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska,
- umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: „Uwaga! Zagrożenie azbestem – krokidolitem”,
- zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska,
- zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro,
- izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit,
- stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń,
- zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia poprzez:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krokidolit,
- codzienne zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Po wykonaniu prac, o których mowa powyżej, wykonawca ma obowiązek złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urzędnika budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych. Oświadczenie przechowuje się przez okres co najmniej 5 lat. Ponadto wykonawca pakuje i przygotowuje odpady azbestowe do transportu.

4. Ogólne informacje na temat Gminy Wiązownica

Gmina Wiązownica położona jest we wschodniej części województwa podkarpackiego w powiecie jarosławskim. Sąsiaduje z gminami Laszki, Jarosław (powiat jarosławski), Stary Dzików i Oleszyce (powiat lubaczowski) oraz Adamówką i Sieniawą (powiat przeworski).

Administracyjnie podzielona jest na 12 sołectw zamieszkałych łącznie przez 11.609 mieszkań- ców. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 47,57 osoby /km². Gmina zajmuje obszar 244 km². Wiązownica jest największą powierzchniowo gminą w powiecie jarosławskim. Pod względem ilości mieszkańców zajmuje trzecie miejsce w powiecie po Radymnie i Jarosławiu.

Na terenie gminy znajduje się *Sieniawski obszar chronionego krajobraz*. Obszar ten został utworzony dla ochrony Lasów Sieniawskich, jednego z największych kompleksów leśnych w województwie, będącego częścią Puszczy Sandomierskiej. Jak wyglądała dawna puszcza można zobaczyć w rezerwacie „Lupa”. Na przylegających do lasów łąkach spotkamy wiele osobliwości botanicznych. W okolicach Sieniawy występują m.in. pełnik europejski i kosaciec syberyjski. Wiązownica jest gminą podmiejską o charakterze rolniczym. Położenie gminy w pobliżu miasta wpływa na ilość jednostek gospodarczych. W systemie REGON zarejestrowanych jest ogółem 468 podmiotów gospodarczych, w znaczącej większości są to prywatne zakłady, zatrudniające do dwóch osób. Rolnictwo w gminie Wiązownica jest najważniejszą dziedziną gospodarki. Użytki rolne zajmują tylko 45% powierzchni ogólnej gminy, prawdziwym jej bogactwem są lasy i grunty leśne stanowiące 48%. Głównym filarem produkcji rolniczej jest sektor prywatny. Obszary należące do Skarbu Państwa zarządzane są przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz Państwowe Gospodarstwa Leśne.

5. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest

5.1 Metodologia

W celu określenia ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wiązownica przeprowadzono szczegółową inwentaryzację zasobów azbestu oraz wyrobów azbestowych, polegającą na spisie z natury. Inwentaryzacja została przeprowadzona przez przeszkolonych pracowników firmy Wessling Polska sp. z o.o., w lipcu 2013r.

Inwentaryzacja prowadzona była według ustalonej marszruty, zaplanowanej tak, aby objąć działaniami cały obszar Gminy Wiązownica i dokładnie zlokalizować w terenie wszystkie wyroby zawierające azbest - będące elementami istniejących budynków, jak i odpady zawierające azbest, zalegające w przyzmach lub stertach, użyte jako elementy prowizorycznych ogrodzeń itp.

Inwentaryzację przeprowadzano pieszo, w zespołach dwuosobowych. Pomocniczo używano środków transportu – rowerów oraz samochodu. Pracownicy zbierali od właścicieli i/lub osób zamieszkujących posesje na których zidentyfikowano wyroby zawierające azbest komplet informacji niezbędnych do sporządzenia dokumentacji inwentaryzacyjnej, czyli „Karty Informacji o Wyrobach Zawierających Azbest” (dalej – Karta), zawierającej informacje zgodne z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71.2004, poz. 649 ze zmianami) oraz rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31).

W przypadku niemożności potwierdzenia adresu danego obiektu lub odpadu w terenie (brak tabliczki z numerem adresowym, brak obecności kogokolwiek na obiekcie, itp.) zapisywano współrzędne geograficzne za pomocą odbiornika GPS, i dopasowywano je do adresu i numeru działki ewidencyjnej podczas wpisywania obiektu do bazy danych.

Karta była sporządzana ręcznie, indywidualnie dla każdego obiektu budowlanego na którym zidentyfikowano produkty zawierające azbest, oraz dla każdej lokalizacji odpadów zawierających azbest. Karta zawiera informacje obejmujące:

- nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej, adres,
- wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres,
- rodzaj zabudowy,
- rodzaj pomieszczenia,
- numer działki ewidencyjnej,
- numer obrębu ewidencyjnego,
- nazwa, rodzaj wyrobu,
- ilość posiadanych wyrobów,
- stopień pilności,
- zaznaczenie miejsca występowania wyrobów.

Ilość wyrobów zawierających azbest w terenie określano zliczając faktyczną ilość wyrobów zawierających azbest i przeliczając je na metry kwadratowe, według następujących danych:

Tabela 1. Wymiary płyt azbestowo – cementowych płaskich
(źródło: <http://www.bazaazbestowa.gov.pl/news/more/9>)

Rodzaj płyt	Wymiary [mm]			Powierzchnia m ²
	Długość	Szerokość	Grubość	
prasowane płaskie okładzinowe W01	1500	1200	6	1,8
prasowane płaskie* „karo” W01	400	400	4	0,16 (6,25 płyty to 1m ²)
płaskie nieprasowane autoklawizowane W01	2500	800	6	2

* z dwoma ściętymi naprzeciwległymi rogami

Tabela 2. Wymiary płyt i gąsiorów azbestowo-cementowych falistych
(źródło: <http://www.bazaazbestowa.gov.pl/news/more/9>)

Typ płyty	Wymiary [mm]			Powierzchnia [m ²]
	Płyta			
	Długość	Szerokość	Grubość	
NF-9 - płyta niskofalista o 9 falach W02	1250	1120	6	1,4
	1875			2,1
	2500			2,8
WF-6 - płyta wysokofalista o 6 falach W02	1250	1097	6	1,4
	1875			2,1
	2500			2,7
GZG-N - gąsior zawiasowo-falisty górny o niskiej fali W02	370	1120	6	0,41
GZD-N - gąsior zawiasowo-falisty dolny o niskiej fali W02	360	1120	6	0,40
GZG-W - gąsior zawiasowo-falisty górny o wysokiej fali W02	380	1097	6	0,42
GZD-W - gąsior zawiasowo-falisty dolny o wysokiej fali W02	370	1097	6	0,41

Następnie, dane w m² zostały przeliczone na jednostki wagowe (kilogramy, tony) według współczynnika podawanego przez serwis www.bazaazbestowa.gov.pl oraz dokument wydany przez Najwyższą Izbę Kontroli „Realizacja programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w latach 2003-2005” z dn. 21.03.2007

(źródło – http://www.nik.gov.pl/kontrol/wyniki-kontroli-nik/pobierz,px_2006174.pdf,typ,k.pdf, strona 21). Według tych źródeł norma według której należy dokonywać przeliczeń powierzchni płyt azbestowo cementowych na jednostki wagowe wynosi **11kg/m²**.

Stopień pilności usunięcia wyrobów zawierających azbest dla każdego obiektu został wyliczony indywidualnie, zgodnie ze stanem faktycznym, według punktacji zawartej w załączniku do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. 2010 nr 162 poz. 1089).

Zgodnie ze skalą punktową zawartą w załączniku do ww. rozporządzenia, każdy obiekt podlegał ocenie pod kątem:

- sposobu zastosowania azbestu,
- struktury powierzchni wyrobu z azbestem,
- możliwości uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem,
- miejsca usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych,

- wykorzystania miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej.

W zależności od wartości punktowej powyższych parametrów, każdemu obiektowi przydzielono jeden z następujących stopni pilności:

- stopień pilności 1 – od 120 punktów – wymagane pilne usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie,
- stopień pilności 2 – od 95 do 115 punktów – wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku,
- stopień pilności 3 – do 90 punktów – wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat.

Ponadto, podczas trwania inwentaryzacji w terenie, przeprowadzono wśród właścicieli wstępną akcję edukacyjną w zakresie:

- oceny możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest i zagrożeniu jakie stwarzają takie wyroby,
- obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania.

5.2 Wyniki Inwentaryzacji

Na podstawie danych uzyskanych z Kart informacji o wyrobach zawierających azbest określono całkowitą masę zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wiązownica.

Masę wyrobów zawierających azbest określono na podstawie przeliczników stosowanych w bazie azbestowej (<https://www.bazaazbestowa.gov.pl>) - przeliczenie powierzchni płyt azbestowo cementowych na jednostki wagowe wynosi **11kg/m²**.

Na dzień 30.09.2013 r. całkowita masa wyrobów zawierających azbest wyniosła **1 815 Mg**.

Nie stwierdzono obecności dróg i placów utwardzonych azbestem oraz rur azbestowo cementowych.

Wyroby zawierające azbest w momencie ich demontażu staną się odpadem o kodzie 17 06 05* - *Materiały konstrukcyjne zawierające azbest*.

Ilość zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych w Mg, w odniesieniu do stopnia pilności z podziałem na właścicieli wyrobów została zebrana w tabeli 3.

Tabela 3. Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w Mg, w odniesieniu do stopnia pilności z podziałem na właścicieli wyrobów.

Stopień Pilności	I	II	III	Łącznie
Osoby fizyczne	0	48,46	1 761,48	1 809,94
Podmioty Prawne	0	0	4,62	4,62
Gmina Wiązownica	0	0,44	0	0,44
Inne JST	0	0	0	0,00
PKP	0	0	0	0,00
MON	0	0	0	0,00
Łącznie	0	48,9	1766,1	1 815

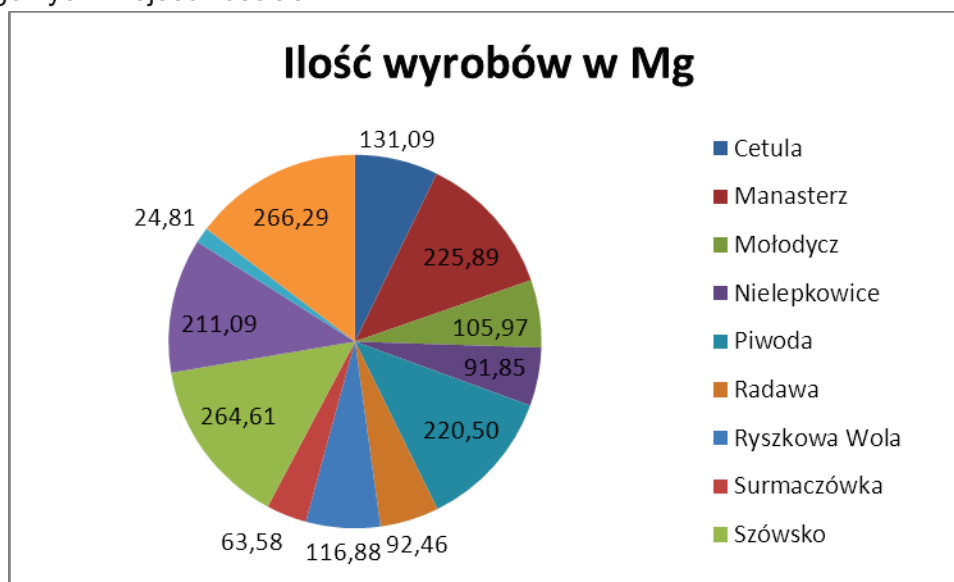
Szczegółowe dane dotyczące ilości zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest rodzajów obiektów i ich ilości zostały rozbite na tabele i zamieszczone poniżej.

Tabela 4. Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w Mg, z podziałem na rodzaj wyrobu.

Rodzaj wyrobu	Zinwentaryzowano
W01 Płyta Płaska	85,20
W02 Płyta Falista	1 729,8

Tabela 5. Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w Mg w poszczególnych miejscowościach.

Miejscowość	razem	os. fizyczne	os. prawne	Gmina Wiązownica
Cetula	131,09	131,09	0	0
Manasterz	225,89	225,89	0	0
Mołodycz	105,97	100,91	4,62	0,44
Nielepkowice	91,85	91,85	0	0
Piwoda	220,50	220,50	0	0
Radawa	92,46	92,46	0	0
Ryszkowa Wola	116,88	116,88	0	0
Surmaczówka	63,58	63,58	0	0
Szówsko	264,61	264,61	0	0
Wiązownica	211,09	211,09	0	0
Wólka Zapałowska	24,81	24,81	0	0
Zapałów	266,29	266,29	0	0

Wykres 1. Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w Mg w poszczególnych miejscowościach.**Tabela 6.** Procentowy udział wyrobów w poszczególnych stopniach pilności.

I Stopień Pilności	II Stopień Pilności	III Stopień Pilności
0%	4,7 %	95,3 %

5.3 Zalecenia

Znaczna większość dachów pokrytych wyrobami zawierającymi azbest w Gminie Wiązownica jest w stanie surowym (tzn. niezabezpieczone warstwą ochronną). Pokrycia azbestowe znajdują się w większości przypadków na terenie prywatnych posesji; bywają także pozostawiane po zdjęciu z dachów na podwórzach, w ogrodach i na polach. Jak wynika z przeprowadzonej oceny wyroby zawierające azbest znajdujące się w budynkach na terenie gminy Wiązownica w przeważającej większości posiadają stopień pilności 3 (w przeciągu pięciu lat do ponownej oceny określającej czy ich stan się nie pogorszył).

W toku inwentaryzacji na terenie gminy nie odkryto tzw. dzikich wysypisk odpadów azbestowo – cementowych, nie uzyskano też od mieszkańców informacji o podwórzach utwardzanych odpadami azbestowo – cementowymi oraz o składowanych (np. w stosach) odpadach tego typu.

W celu przedłużenia użytkowania wyrobów zawierających azbest możliwa jest impregnacja lub pomalowanie. Dotyczy to tylko wyrobów, które są w dobrym stanie technicznym i których powierzchnia jest czysta. Są to mimo wszystko rozwiązania tymczasowe, gdyż jedynie przesuwają w czasie istniejący problem, nie rozwiązując go. Właściciel (zarządca) obiektów i urządzeń budowlanych z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest powinien dokonać ich przeglądu technicznego, zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. 2004 Nr 71, poz. 649 z późn. zm.) oraz *Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest* (Dz. U. 2010 Nr 8, poz. 31).

6. Kalkulacja finansowa wynikająca z Programu

6.1 Koszty usunięcia i utylizacji wyrobów zawierających azbest

W celu ustalenia kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest uzyskano informację od firm specjalizujących się w wykonywaniu robót budowlanych związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest znajdujących się bazie firm na stronie internetowej <http://www.bazaazbestowa.gov.pl/company>. Pod uwagę wzięta została cena demontażu wyrobów zawierających azbest, pakowanie, transport i unieszkodliwienie na składowisku. Na terenie kraju istnieje kilkadziesiąt składowisk przyjmujących odpady azbestowe, jednak ze względów ekonomicznych (koszty transportu) wzięto pod uwagę 3 składowiska znajdujące się w województwie Podkarpackim:

1. Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Pysznicy, którego właścicielem jest Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Pysznicy. Składowisko jest czynne w ciągłej eksploatacji. Całkowita pojemność składowiska wynosi 750 m³ natomiast wolna pojemność składowiska to 100 m³.
2. Składowisko Odpadów w Młynach, którego właścicielem jest Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie. Składowisko jest czynne w ciągłej eksploatacji. Całkowita pojemność składowiska wynosi 38 309 m³ natomiast wolna pojemność składowiska to 34 815 m³.
3. Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Kozodrzy, którego właścicielem jest Gmina Ostrów, a zarządzającym Zakład Usług Komunalnych w Ostrowie. Składowisko jest czynne w ciągłej eksploatacji. Całkowita pojemność składowiska wynosi 17 740 m³ natomiast wolna pojemność składowiska to 8 870 m³.

Koszty usunięcia 1 m² płyt azbestowo-cementowych (demontaż, pakowanie, transport, unieszkodliwienie) kształtują się następująco:

1. Firma 1 – 12,50 zł netto
2. Firma 2 – 11,50 zł netto
3. Firma 3 – 12,45 zł netto

Są to przykładowe koszty w/w usług podawane przez przykładowe firmy z terenu województwa Podkarpackiego, wg wywiadu przeprowadzonego we wrześniu 2013r.

Informacje o firmach świadczących takie usługi można uzyskać m.in. na stronach Bazy azbestowej.

Koszty unieszkodliwienia 1 Mg płyt azbestowo-cementowych na odpowiednich składowiskach wynoszą:

1. Składowisko 1 – 200 zł/Mg netto
2. Składowisko 2 – 250 zł/ Mg netto
3. Składowisko 3 – 150 - 170 zł/ Mg netto

Przy unieszkodliwianiu dużych ilości azbestu cena podlega negocjacji.

Cena demontażu uzależniona jest również od wysokości budynku, gdyż przy zabudowie wysokiej konieczne jest rozstawienie rusztowań, co także wiąże się z dodatkowymi kosztami.

Przybliżony łączny koszt usunięcia pokryć dachowych azbestowo-cementowych z zabudowań na terenie gminy wynosi zatem:

1 902 928 zł netto

6.2 Źródła finansowania usuwania azbestu:

Dla Województwa Podkarpackiego istnieją następujące źródła wsparcia finansowego:

1. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie

ul. Zygmuntowska 9, 35-025 Rzeszów

tel. 17 852-23-44; fax 17 853-63-81

e-mail: biuro@wfosigw.rzeszow.pl

Przedstawicielstwo w Krośnie

ul. Bieszczadzka 3, 38-400 Krosno

tel. 13 436-14-35; fax 13 436-71-41

e-mail: wfkrosno@wfosigw.rzeszow.pl

Przedstawicielstwo w Przemyślu

Plac Dominikański 3, 37-700 Przemyśl

tel. 16 676-01-17; fax 16 675-01-58

e-mail: wfprzem@wfosigw.rzeszow.pl

Program priorytetowy pod nazwa „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne, Część II – Usuwanie wyrobów zawierających azbest”

Rodzaje przedsięwzięć

Przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwienia lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest, zgodne z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Zasady dofinansowania:

Kwota dofinansowania przedsięwzięcia wynosi do 85% kosztów kwalifikowanych w formie dotacji, w tym ze środków NFOŚiGW do 50%, a minimalne zaangażowanie środków WFOŚiGW stanowi 35%.

Warunki dofinansowania udzielanego przez WFOŚiGW w Rzeszowie z udziałem środków NFOŚiGW

- przedsięwzięcie zlokalizowane na terenie gminy, w której została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest;
- przedsięwzięcie zlokalizowane jest na terenie gminy posiadającej program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest i jest z nim zgodne;
- przy określaniu intensywności dofinansowania uwzględnia się przepisy dotyczące dopuszczalności pomocy publicznej;
- dofinansowana jednostka samorządu terytorialnego jako beneficjent końcowy jest podmiotem udzielającym pomocy publicznej ostatecznemu odbiorcy, zobowiązanym do zapewnienia zgodności pomocy z zasadami jej udzielania oraz realizacji innych obowiązków udzielającego pomocy.

Koszty kwalifikowane

Kosztami kwalifikowanymi są koszty niezbędne do osiągnięcia efektu ekologicznego i obejmują wyłącznie koszty demontażu, zbierania, transportu i unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest.

Dokładnie informacje na temat procedury składania wniosków oraz regulaminu można znaleźć na stronie internetowej Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie: <http://www.bip.wfosigw.rzeszow.pl/index.php/programy/programy-wspolne/87-usuwanie-azbestu>

2. Kredyty komercyjne

Gmina może starać się o kredyt na finansowanie usunięcia i utylizacji wyrobów zawierających azbest w dowolnym banku wyłonionym na zasadach przetargu, zgodnie z Prawem Zamówień Publicznych (Dz. U. 2004 nr 19 poz. 177).

3. Środki pomocowe Unii Europejskiej

Przedsięwzięcia w zakresie usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest mogą być dofinansowane z funduszy Unii Europejskiej, w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych, realizowanych na poziomie województw.

W okresie rozliczeniowym 2014 – 2020 przedsięwzięcia związane z usuwaniem azbestu zostaną prawdopodobnie ujęte w ramach działania 5.3 „Gospodarka odpadami”, jednak na chwilę obecną brak jest szczegółowych informacji dotyczących tych mechanizmów (więcej szczegółów powinno się pojawić w drugiej połowie 2014r.)

Informacje można uzyskać za pośrednictwem:

Centrum Informacyjne FEM UI. Wielicka 72B, 30-552 Kraków,

tel. (12) 29 90 740, fax (12) 29 90 741 e-mail: fem@umwm.pl

7 Ustalenie polityki, celów i zadań

Podstawowym celem niniejszego dokumentu jest doprowadzenie do usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wiązownica, a przez to wyeliminowanie szkodliwego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków działania azbestu. Osiągając ten cel wypełnione zostanie zobowiązanie, jakie Polska złożyła Unii Europejskiej, deklarując oczyszczenie terenu państwa z azbestu i wyrobów go zawierających do 2032 roku. Gmina Wiązownica zakłada usunięcie całej ilości azbestu zgodnie z obowiązującym planem. W związku z tym „Program...” zakłada realizację szeregu zadań.

Wyznaczoną politykę usuwania wyrobów zawierających azbest należy przeprowadzić według harmonogramów, wyszczególnionych w kolejnych rozdziałach. W celu zapewnienia logicznej spójności prowadzonych działań w „Programie...” wyznaczone zostały ustalenia długoterminowego programu (lata 2013 – 2032, tj. okres 19 lat) oraz przyjęto zadania krótkoterminowe (lata 2013 – 2017, tj. okres 4 lat).

W harmonogramach uwzględniono kolejność wykonywania oraz wskazano odpowiedzialność jednostek, podmiotów za wykonywanie poszczególnych zadań.

„Program...” zakłada realizację następujących zadań:

1. Inwentaryzacja i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest – inwentaryzacja została przeprowadzona.
2. Opracowanie mapy zagrożeń działania azbestu.
3. Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania.
4. Mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej.
5. Mobilizowanie właścicieli obiektów przemysłowych do usunięcia wyrobów zawierających azbest.
6. Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych.
7. Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu.
8. Przeznaczenie części środków finansowych z budżetu Gminy na realizację Programu.

9. Pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym, innym właścicielom zasobów mieszkaniowych i przedsiębiorcom na wymianę pokryć dachowych i elewacji z azbestu.

8 Ustalenie długoterminowego programu strategicznego

8.1 Cele długoterminowe

Cele długoterminowe obejmują działania związane z gospodarką odpadami, które realizowane będą do roku 2032. W ramach realizacji tych celów Gmina Wiązownica planuje:

1. kontynuację dotychczasowego systemu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz wdrożenie postanowień „Programu...”;
2. oczyszczenie terenów z odpadów azbestowych;
3. wyeliminowanie i unieszkodliwienie ich poprzez deponowanie odpadów zawierających azbest na bezpiecznych składowiskach odpadów azbestowych;
4. prowadzenie monitoringu realizacji „Programu...” i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.

8.2 Działania

Na lata 2013 – 2032 wyznacza się następujący plan działań, który pozwoli na osiągnięcie celów i wykonanie zadań w ramach planowanego systemu usuwania wyrobów zawierających azbest:

1. Wykonanie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wiązownica (termin zakończenia 09.2013)
2. Opracowanie „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wiązownica (termin zakończenia 10.2013)
3. Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków, budowli i instalacji zawierających azbest (2013 – 2032)
4. Realizacja „Programu...”, sukcesywne usuwanie wyrobów azbestowych (2013 – 2032)
5. Monitoring i ocena realizacji „Programu...” w ramach Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego, wraz z niezbędnymi aktualizacjami „Programu...” i inwentaryzacji wyrobów azbestowych - co pięć lat (2013 – 2032)

9 Ustalenie krótkoterminowego planu działań dla „Programu usuwania wyrobów azbestowych”

9.1 Cele krótkoterminowe

Cele krótkoterminowe obejmują działania związane z gospodarką odpadami, które realizowane będą w latach 2013 – 2017. W ramach realizacji tych celów dla Gminy Wiązownica przyjęto następujące cele:

1. Inwentaryzacja i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest (inwentaryzacja została przeprowadzona);
2. Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania;
3. Pozyskiwanie funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu;
4. Usuwanie wyrobów zawierających azbest;
5. Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych i innych;
6. Transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest;
7. Monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.

9.2 Działania

Dla Gminy Wiązownica na lata 2013 – 2017 wyznacza się następujący plan działań, który pozwoli na osiągnięcie celów i wykonanie zadań w ramach planowanego systemu usuwania wyrobów zawierających azbest:

Działanie 1 - Zorganizowanie spotkania z mieszkańcami, którzy wedle inwentaryzacji posiadają wyroby zawierające azbest, przekazanie informacji o możliwościach dofinansowania usunięcia azbestu oraz o trybie otrzymania dotacji.

Rola Samorządu: Informacja o spotkaniu, jego zorganizowanie i przeprowadzenie

Termin: 2013/2014r.

Działanie 2 – Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu, także pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania osobom fizycznym,

wspólnotom mieszkaniowym, innym właścicielom zasobów mieszkaniowych i przedsiębiorcom na wymianę pokryć dachowych i elewacji z azbestu

Termin: rozpoczęcie 2013/2014r.; kontynuacja w latach kolejnych

Działanie 3 – Sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest. Termin - 2013-2016r.

Działanie 4 - Działania informacyjne i edukacyjne w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Rola Samorządu: Prowadzenie szerokiej akcji informacyjnej nt. postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, sposobu ich usuwania, wpływu azbestu na organizm ludzki.

Termin: rozpoczęcie 2013/2014r.; kontynuacja w latach kolejnych

Działanie 5 - Aktualizacja „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wiązownica” oraz aktualizacja inwentaryzacji, opracowanie nowego planu działań krótkoterminowych na lata 2017 - 2020

Termin: 2016r.

9.3 Wytyczne do programu edukacji społeczeństwa w zakresie usuwania wyrobów i gospodarki odpadami zawierającymi azbest

Usuwanie i wymiana wyrobów zawierających azbest jest zadaniem złożonym i długotrwałym ze względu na dużą ilość i różnorodność stosowanych wyrobów, a także wysokość niezbędnych nakładów finansowych na usuwanie tych wyrobów. Szacuje się, że do przeprowadzenia tego procesu niezbędny będzie okres – około 30–tu lat. Tak rozległe w przestrzeni i czasie zadanie wymaga określonej strategii postępowania. Niezbędnym jest więc systematyczne rozpowszechnianie wśród społeczności lokalnej informacji o skutkach dla zdrowia i środowiska powodowanych przez azbest i wyroby zawierające azbest. W tym celu istotnym jest przyjęcie następujących celów edukacyjnych:

1. Opracowanie metod edukacji społeczeństwa wiejskiego;
2. Współpraca na płaszczyźnie edukacyjnej z zainteresowanymi osobami prawnymi i fizycznymi (np. stowarzyszeniami);
3. Edukacja w zakresie możliwości skutecznego pozyskiwania środków na usuwanie azbestu;

4. Zorganizowanie fachowej pomocy wszystkim właścicielom obiektów zawierających azbest przy wypełnianiu „arkusza oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania...”;
5. Działania edukacyjno – informacyjne skierowane do mieszkańców o skutkach dla zdrowia i środowiska narażenia na azbest i obowiązku sukcesywnego usuwania go przez właścicieli nieruchomości.

10 Wdrożenie dla „Programu usuwania wyrobów azbestowych”

Istotne jest, aby „Program...” był realizowany zgodnie z przyjętym w punkcie 9.2. „Programu...” harmonogramem działań i aby był aktualizowany w zależności od warunków jego realizacji. Wdrożenie planu powinno być spójne z innymi działaniami Gminy w zakresie ochrony środowiska i zdrowia ludzi, a w szczególności z :

1. Gminnym Programem Ochrony Środowiska,
2. Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami, jak również w powiązaniu z: *„Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”*.
3. Wojewódzkim i powiatowym Programem Usuwania Wyrobów i Odpadów Zawierających Azbest.

Zasadami wdrażania planu są:

1. Zasada odpowiedzialności za wdrożenie planu – tj. wybór osoby lub jednostki odpowiedzialnej za realizację planu;
2. Zasada spójności z programami i planami na poziomie kraju, województwa, powiatu;
3. Zasada uaktualniania planu;
4. Zasada współpracy w realizacji planu zarówno z organami szczebla publicznego i prywatnego;
5. Zasada ciągłej edukacji ekologicznej i dostępu do informacji w zakresie realizacji planu społeczeństwa i bezpośrednich uczestników w realizacji planu.

11 Sposób monitoringu i oceny wdrażania „Programu usuwania wyrobów azbestowych”

„Program...” powinien być uważany za „żywy” dokument podlegający aktualizacji. Wynika z obowiązku właścicieli, zarządców i użytkowników przedkładania corocznych informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania. Również konieczność aktualizacji planu powinna wynikać ze sporządzenia przez właściciela, zarządcę lub użytkownika wyrobów zawierających azbest tj. sporządzenia oceny po 5 latach lub po roku, w zależności od stanu technicznego wyrobów.

Lista wskaźników zaproponowanych do oceny wdrażania planu powinna być przedmiotem aktualizacji, co do ich liczby i rodzajów, w zależności od danych zebranych w trakcie realizacji planu.

A. Wskaźniki efektywności realizacji „Programu usuwania wyrobów azbestowych” i zmiany presji na środowisko

1. Ilość zdjętej zabudowy „eternitowej” – wytworzonych odpadów niebezpiecznych - Mg/rok
2. Ilość unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest - Mg/rok
3. Ilość odpadów składowanych na składowiskach - Mg/rok
4. Stopień usunięcia wyrobów azbestowych - %
5. Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację „Programu...” w danym roku - %

B. Wskaźniki świadomości społecznej

1. Liczba i jakość i skuteczność wydawnictw, publikacji, kampanii edukacyjno-informacyjnych z zakresu usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest - ilość/opis
2. Liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z problematyką azbestową - ilość/opis
3. Ilość i jakość interwencji zgłoszonych przez mieszkańców - ilość/opis
4. Szkolenie kadry administracyjnej jednostek samorządowych w zakresie problematyki azbestowej - ilość/opis
5. Inicjatywy społeczności lokalnej w zakresie problematyki azbestowej - ilość/opis

6. Interwencje podejmowane przez jednostki kontrolne (Nadzór budowlany, Inspekcja Ochrony Środowiska, Inspekcja Sanitarna, jednostki gminy) - ilość/opis

Załącznik 1: Karta informacji o wyrobach zawierających azbest.

ZALĄCZNIK Nr 3

WZÓR

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:
.....
2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest - imię i nazwisko lub nazwa i adres:
.....
3. Rodzaj zabudowy³⁾: .....
4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾: .....
5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾: .....
6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾: .....
7. Ilość posiadanych wyrobów⁵⁾: .....
8. Stopień pilności⁷⁾: .....
9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:
a) nazwa i numer dokumentu: .....
- b) data ostatniej aktualizacji: .....
10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów: .....
11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:
.....

.....
(podpis)

data .....

- ¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.
- ²⁾ Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.
- ³⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.
- ⁴⁾ Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.
- ⁵⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
  - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
  - płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
  - rury i złącza azbestowo-cementowe,
  - rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
  - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
  - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
  - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
  - szczeliwa azbestowe,
  - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
  - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
  - papier, tektura,
  - drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
  - drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,

- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.
- 6) Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).
- 7) Według "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).
- 8) Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

Załącznik 2: Karta oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

ZAŁĄCZNIK Nr 1

WZÓR

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Rodzaj zabudowy¹⁾: .....

Numer działki ewidencyjnej²⁾: .....

Numer obrębu ewidencyjnego²⁾: .....

Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾: .....

Ilość wyrobów⁴⁾: .....

Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾: .....

Grupa/ nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	

16	W systemie wentylacji pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stale lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nieużytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiektu, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEN PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów

wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(nazwisko i imię)

.....
Właściciel/Zarządca
(podpis)

.....
(miejscowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

- 1) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.
- 2) Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.
- 3) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
  - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
  - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
  - rury i złącza azbestowo-cementowe,
  - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
  - wyroby czarne azbestowo-kauczukowe,
  - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
  - szczeliwa azbestowe,

- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
  - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
  - papier, tektura,
  - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.
- 4) Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m^2 , m^3 , mb).
- 5) Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać "pierwsza ocena".

**UCHWAŁA NR XXXIII/294/2013
RADY GMINY WIĄZOWNICA**

z dnia 3 grudnia 2013 r.

**w sprawie obniżenia ceny skupu żyta przyjmowanej jako
podstawa do obliczenia podatku rolnego na 2014**

Na podstawie art. 6 ust.3 ustawy z dnia 15 listopada 1984 roku o podatku rolnym (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 136 poz. 969 z póź. zm.)

**Rada Gminy Wiązownica
uchwała co następuje:**

§ 1. Obniżyć cenę żyta ogłoszoną w Komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 18 października 2013r. w sprawie średniej ceny skupu żyta za okres 11 kwartałów poprzedzających kwartał poprzedzający rok podatkowy 2014r. (M. P. z 2013 r., poz.814) z kwoty **69,28** zł do kwoty **37,00** zł za 1 q

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wiązownica.

§ 3. Nadzór nad realizacją Uchwały powierza się Komisji Budżetowo-Gospodarczej Rady Gminy Wiązownica.

§ 4. Uchwała zostanie podana do publicznej wiadomości poprzez rozplakatowanie na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy Wiązownica.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od jej opublikowania w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego i ma zastosowanie począwszy od 1 stycznia 2014 r.

UCHWAŁA NR XXXIII/295/2013
RADY GMINY WIĄZOWNICA

z dnia 3 grudnia 2013 r.

w sprawie wyrażenia zgody na wydzierżawienie nieruchomości na czas oznaczony 5 lat w drodze przetargu nieograniczonego stanowiących mienie komunalne Gminy Wiązownica

Na podstawie art.18 ust.2 pkt.9 litera "a" ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym / tj.z 2013r. Dz.U. poz.594 z późn. zm./ oraz art.13 ust.1 i art.25 ust.2 w zw. z art.23 ust.1 pkt.7a oraz art.37 ust. 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami / tj. z 2010r Dz. U. Nr. 102 poz. 651 z późn. zm./ Rada Gminy uchwała co następuje:

§ 1. Wyraża się zgodę na dzierżawę nieruchomości gruntowych niezabudowanych w drodze przetargu nieograniczonego na okres 5 lat stanowiących mienie komunalne Gminy Wiązownica, położonych w miejscowości:

- **Wiązownica** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: część działki nr 214 o powierzchni 4,88ha, część działki nr 216 o powierzchni 16,86ha,
- **Ryszkowa Wola** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: nr 1 o powierzchni 17,13ha, nr 546/1 o powierzchni 0,73ha,
- **Manasterz** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: część działki nr 513 o powierzchni 4,95ha,
- **Surmaczówka** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: część działki nr 190/2 o powierzchni 24,75ha,
- **Nielepki** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: nr 153/1 o powierzchni 0,90ha, nr 257/2 o powierzchni 1,12ha,
- **Cetula** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: nr 254/3 o powierzchni 0,13ha, 438/1 o powierzchni 0,21ha, nr 421 o powierzchni 0,66ha.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wiązownica.

§ 3. Nadzór nad jej wykonaniem powierza się Komisji Budżetowo-Gospodarczej Rady Gminy.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**UCHWAŁA NR XXXIII/296/2013
RADY GMINY WIĄZOWNICA**

z dnia 3 grudnia 2013 r.

w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie kolejnych umów dzierżaw nieruchomości gruntowych niezabudowanych stanowiących mienie komunalne Gminy Wiązownica.

Na podstawie art.18 ust.2 pkt.9 litera "a" ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym / tj.z 2013r. Dz.U. poz.594 z późn. zm./ oraz art.13 ust.1 i art.25 ust.2 w zw. z art.23 ust.1 pkt.7a oraz art.37 ust. 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami / tj. z 2010r Dz. U. Nr. 102 poz. 651 z późn. zm./ Rada Gminy uchwala co następuje:

§ 1. Wyraża zgodę na wydzierżawienie nieruchomości gruntowych niezabudowanych w trybie bezprzetargowym na okres kolejnego 1 roku dotychczasowym dzierżawcom, z którymi była zawarta umowa jeżeli przedmiotem umowy jest ta sama nieruchomość, położonych w miejscowości:

- **Piwoda** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: nr 4 o pow. 14,84ha,
- **Surmaczówka** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: nr 344/1 o pow. 11,18ha, nr 344/2 o pow. 7,86ha,
- **Zapałów** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: nr 746/2 o pow. 0,38ha, nr 188 o pow. 44,04ha, nr 354 o pow. 14,36ha, nr 353 o pow. 30,90ha, nr 232 o pow.21,24ha,
- **Manasterz** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: nr 222/3 o pow. 13,68ha, nr 224 o pow. 5,84haha, nr 8/1 o pow. 1,97ha, nr 135/1 o pow.11,59ha, nr 137 o pow. 3,64ha, nr 406/3 o pow. 0,43ha, nr 406/4 o pow. 5,43ha, nr 674/2 o pow. 0,97ha,
- **Radawa** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: nr 654/6 o pow.26,91ha, nr 490 o pow. 5,42, nr 508 o pow. 4,59ha, nr 286/3 o pow. 2,18ha, nr 406/1 o pow. 8,86ha, nr 429 o pow. 3,04ha, nr 452/1 o pow. 8,85ha,
- **Ryszkowa Wola** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: nr 544/4 o pow. 9,38ha, nr 276 o pow.0,22ha, nr 388 o pow. 0,22ha, nr 255 o pow. 0,28ha, nr 185/4 o pow.1,03ha, nr 185/5 o pow. 0,25ha, nr 185/6 o pow. 0,20ha,
- **Szówsko** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: nr 2305 o pow. 1,09ha,
- **Cetula** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: nr 3 o pow.2,97ha, nr 37 o pow.2,54ha, nr 38 o pow.11,80ha, nr 239 o pow. 11,92ha, nr 240/1 o pow. 5,65ha, nr 240/2 o pow. 10,34ha, nr 448/1 o pow. 13,34ha, nr 448/2 o pow. 27,35ha, nr 654/4 o pow. 2,21ha, nr 654/5 o pow. 11,22ha.
- **Wólka Zapalowska** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: nr 136 o pow.i 0,25ha, nr 106/2 o pow. 1,04ha, nr 130/4 o pow.0,41ha, nr 130/6 o pow. 0,12 ha, nr 130/8 o pow. 0,22ha,
- **Mołodycz** oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: nr 209 o pow. 0,28ha, nr 241 o pow. 0,21ha, nr 242/2 o pow. 0,21ha.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wiązownica.

§ 3. Nadzór nad jej wykonaniem powierza się Komisji Budżetowo-Gospodarczej Rady Gminy.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**UCHWAŁA NR XXXIII/297/2013
RADY GMINY WIĄZOWNICA**

z dnia 3 grudnia 2013 r.

**w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie wieloletnich umów dzierżaw na zabudowane działki rekreacyjne
położone w miejscowości Radawa**

Na podstawie art.18 ust.2 pkt.9 litera "a" ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym / tj.Dz. U. z 2013r. poz.594 z późn. zm./ oraz art.13 ust.1 i art.25 ust.2 w zw. z art.23 ust.1 pkt.7a i art.37 ust.4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami / tj. Dz. U.z 2010r . Nr. 102 poz.651 z późn. zm./ Rada Gminy uchwala co następuje:

§ 1. Wyraża zgodę na zawarcie wieloletnich umów dzierżaw następujących zabudowanych działek rekreacyjnych położonych w miejscowości Radawa oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki : nr 56/86 o pow. 0,04ha, nr 144/10 o pow. 0,04ha, nr 624/2 o pow. 0,02ha, nr 720/8 o pow. 0,09ha.

§ 2. Odstępuje się od obowiązku przeprowadzenia przetargu na zawarcie przedmiotowych umów dzierżaw ze względu na to, że działki zabudowane są na podstawie pozwolenia na budowę domkami letniskowymi, stanowiącymi nakłady dzierżawców.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wiązownica.

§ 4. Nadzór nad jej wykonaniem powierza się Komisji Budżetowo-Gospodarczej Rady Gminy.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**UCHWAŁA NR XXXIII/298/2013
RADY GMINY WIĄZOWNICA**

z dnia 3 grudnia 2013 r.

**w sprawie wyrażenia zgody na sprzedaż w drodze bezprzetargowej nieruchomości gruntowych stanowiących
mienie komunalne Gminy Wiązownica**

Na podstawie art.18 ust.2 pkt.9 lit."a" ustawy z dnia 8 marca 1990r o samorządzie gminnym /tj.Dz. U. z 2013r. poz. 594 z późniejszymi zm./ oraz art.13 ust.1 i art.37 ust.2 pkt.6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami /tj. z 2010r. Dz.U. Nr 102 poz.651 z późn. zm./ Rada Gminy Wiązownica uchwała co następuje:

§ 1. Wyraża zgodę na sprzedaż w drodze bezprzetargowej nieruchomości gruntowych położonych w miejscowości Szówsko, oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki nr 2200/2 o pow. 0,0250ha na rzecz poprawienia zagospodarowania działki przyległej nr 2207; nr 2200/3 o pow. 0,0326ha na rzecz poprawienia zagospodarowania działki przyległej nr 2208; nr 2200/4 o pow. 0,0095ha na rzecz poprawienia zagospodarowania działki przyległej nr 2209

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wiązownica.

§ 3. Nadzór nad jej wykonaniem powierza się Komisji Budżetowo-Gospodarczej Rady Gminy.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**UCHWAŁA NR XXXIII/299/2013
RADY GMINY WIĄZOWNICA**

z dnia 3 grudnia 2013 r.

w sprawie określenia przystanków komunikacyjnych na terenie Gminy Wiązownica oraz warunków i zasad korzystania z tych przystanków

Na podstawie art.18 ust.2 pkt. 15, art.40 ust.2 pkt. 3 i 4, art. 41 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2013 r. poz. 594) oraz art. 15 ust. 1 pkt. 6 i art. 16 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o transporcie zbiorowym (Dz.U. z 2011r. nr 5 poz. 13 ze zm.) Rada Gminy uchwała co następuje:

§ 1. Określa się przystanki komunikacyjne na terenie Gminy Wiązownica, których właścicielem lub zarządzającym jest Gmina Wiązownica, zgodnie z wykazem stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Określa się warunki i zasady korzystania z przystanków komunikacyjnych na terenie Gminy Wiązownica w treści stanowiącej załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wiązownica.

§ 4. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

Wykaz przystanków komunikacyjnych na terenie Gminy Wiązownica, których właścicielem lub zarządzającym jest Gmina Wiązownica.

Lp.	Właścicie drogi	Miejscowość	Ulica	Nazwa przystanku	Numer przystanku	Kierunek	Uwagi
1	Gmina	Wiązownica	-	Wiązownicz I	02	Jarosław	pętla
2	Gmina	Wiązownica	-	Wiązownicz I	04	Jarosław	-
3	Gmina	Wiązownica	-	Wiązownicz III	06	Jarosław	-
4	Województwo	Wiązownica	-	Wiązownicz stadion	08	Jarosław	-
5	Województwo	Wiązownica	-	Wiązownica kościół	10	Jarosław	-
6	Województwo	Wiązownica	-	Wiązownica	12	Jarosław	-
7	Województwo	Wiązownica	-	Wiązownicz GS	14	Jarosław	-
8	Gmina	Wiązownica	-	Wiązownicz II	01	Sieniawa	-
9	Gmina	Wiązownica	-	Wiązownicz III	03	Sieniawa	-
10	Województwo	Wiązownica	-	Wiązownica stadion	05	Sieniawa	-
11	Województwo	Wiązownica	-	Wiązownica kościół	07	Sieniawa	-
12	Województwo	Wiązownica	-	Wiązownica	09	Sieniawa	-
13	Województwo	Wiązownica	-	Wiązownicz GS	11	Sieniawa	-
14	Województwo	Szówsko	ul. Lubelska	Szówsko Małe	02	Jarosław	-
15	Gmina	Szówsko	ul. Floriańska	Szówsko I	04	Jarosław	-
16	Gmina	Szówsko	ul. Floriańska	Szówsko II	06	Jarosław	-
17	Województwo	Szówsko	ul. Lubelska	Szówsko Duże	08	Jarosław	-
18	Województwo	Szówsko	ul. Lubelska	Szówsko Cmentarz	10	Jarosław	-
19	Województwo	Szówsko	ul. Czartoryskich	Szówsko Cegielnia	12	Jarosław	-
20	Województwo	Szówsko	ul. Lubelska	Szówsko Małe	01	Sieniawa	-
21	Gmina	Szówsko	Floriańska	Szówsko I	03	Sieniawa	-
22	Gmina	Szówsko	Floriańska	Szówsko II	05	Sieniawa	-
23	Województwo	Szówsko	ul. Lubelska	Szówsko Duże	07	Sieniawa	-
24	Województwo	Szówsko	ul. Lubelska	Szówsko Cmentarz	09	Sieniawa	-
25	Województwo	Szówsko	ul. Czartoryskiego	Szówsko Cegielnia	11	Sieniawa	-
26	Powiat	Cetula	-	Cetula	02	Radawa	-
27	Powiat	Cetula	-	Cetula II	04	Radawa	-
28	Powiat	Cetula	-	Cetula końcowy	06	Radawa	pętla
29	Powiat	Cetula	-	Cetula	01	Jarosław	-
30	Powiat	Cetula	-	Cetula II	03	Jarosław	-
31	Gmina	Surmaczówka	-	Surmaczówka	02	Jarosław	pętla
32	Województwo	Nielepkowice	-	Nielepkowice	01	Sieniawa	-
33	Województwo	Nielepkowice	-	Nielepkowice	02	Jarosław	-
34	Województwo	Manasterz	-	Manasterz kościół	02	Jarosław	-
35	Województwo	Manasterz	-	Manasterz	04	Jarosław	-
36	Województwo	Manasterz	-	Manasterz kościół	01	Sieniawa	-
37	Województwo	Manasterz	-	Manasterz	03	Sieniawa	-

38	Powiat	Piwoda		Piwoda	02	Cetula	-
39	Powiat	Piwoda	-	Piwoda szkoła	04	Cetula	-
40	Powiat	Piwoda	-	Piwoda	06	Cetula	-
41	Powiat	Piwoda	-	Piwoda Hutki	08	Cetula	-
42	Powiat	Piwoda	-	Piwoda	01	Jarosław	-
43	Powiat	Piwoda	-	Piwoda szkoła	03	Jarosław	-
44	Powiat	Piwoda	-	Piwoda	05	Jarosław	-
45	Powiat	Piwoda	-	Piwoda Hutki	07	Jarosław	-
46	Województwo	Ryszkowa Wola	-	Ryszkowa Wola	02	Jarosław	-
47	Województwo	Ryszkowa Wola	-	Ryszkowa Wola	01	Lubaczów	-
48	Województwo	Zapałów	-	Zapałów	02	Jarosław	-
49	Województwo	Zapałów	-	Zapałów	01	Lubaczów	-
50	Powiat	Zapałów	-	Zapałów kościół	04	Jarosław	pętla
51	Powiat	Zapałów	-	Zapałów sklep	06	Surmaczówka	-
52	Powiat	Zapałów	-	Zapałów	08	Surmaczówka	-
53	Powiat	Zapałów	-	Zapałów Kąty	10	Surmaczówka	-
54	Powiat	Zapałów	-	Zapałów sklep	03	Jarosław	-
55	Powiat	Zapałów	-	Zapałów	05	Jarosław	-
56	Powiat	Zapałów	-	Zapałów Kąty	07	Jarosław	-
57	Województwo	Wólka Zapałowska	-	Wólka Zapałowska	02	Jarosław	-
58	Województwo	Wólka Zapałowska	-	Wólka Zapałowska	01	Lubaczów	-
59	Powiat	Radawa	-	Radawa	02	Jarosław	-
60	Powiat	Radawa	-	Radawa	01	Mołodycz	-
61	Powiat	Mołodycz	-	Mołodycz Wola	02	Jarosław	pętla
62	Powiat	Mołodycz	-	Mołodycz swietlica	04	Jarosław	-
63	Powiat	Mołodycz	-	Mołodycz	06	Jarosław	-
64	Powiat	Mołodycz	-	Mołodycz kościół	08	Jarosław	-
65	Powiat	Mołodycz	-	Mołodycz	10	Jarosław	-
66	Powiat	Mołodycz	-	Mołodycz	12	Jarosław	-
67	Powiat	Mołodycz	-	Mołodycz świetlica	01	Mołodycz Wola	-
68	Powiat	Mołodycz	-	Mołodycz	03	Mołodycz Wola	-
69	Powiat	Mołodycz	-	Mołodycz kościół	05	Mołodycz Wola	-
70	Powiat	Mołodycz	-	Mołodycz	07	Mołodycz Wola	-
71	Powiat	Mołodycz	-	Mołodycz	09	Mołodycz Wola	-

Warunki korzystania z przystanków komunikacyjnych na terenie Gminy Wiązownica

§1

1. Z przystanków komunikacyjnych zlokalizowanych na terenie Gminy Wiązownica mogą korzystać wyłącznie operatorzy publicznego transportu zbiorowego oraz przewoźnicy w ramach wykonywania publicznego transportu zbiorowego.
2. Warunkiem korzystania z przystanków jest posiadanie zgody na korzystanie z przystanków na terenie Gminy Wiązownica
3. W celu uzyskania zgody na korzystanie z przystanków, należy złożyć stosowny wniosek w Urzędzie Gminy w Wiązownicy do którego należy dołączyć:
  - proponowany rozkład jazdy sporządzony zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 10 kwietnia 2012 r. w sprawie rozkładów jazdy (Dz.U. z 2012 r., poz. 451);
  - aktualny odpis z rejestru przedsiębiorców albo z ewidencji działalności gospodarczej,
  - kserokopię zaświadczenia o nadaniu numeru identyfikacji statystycznej (REGON),
  - kserokopię zaświadczenia o nadaniu numeru identyfikacji podatkowej (NIP),
  - kserokopię licencji na wykonywanie przewozu osób,
  - schemat (mapę) połączeń komunikacyjnych z zaznaczoną linią komunikacyjną oraz przystankami zlokalizowanym na terenie Gminy Wiązownica,
  - wykaz pojazdów, którymi operator lub przewoźnik zamierza wykonywać przewozy.

§2

1. Korzystanie z przystanków może odbywać się wyłącznie w celu realizacji przewozów (wsiadanie i wysiadanie).
2. Zabrania się postoju na przystanku ponad czas potrzebny do obsługi pasażerów.
3. Rozkłady jazdy środków transportu poszczególnych przedsiębiorców (operatorzy, przewoźnicy) są podawane do publicznej wiadomości na wszystkich wymienionych w rozkładzie jazdy przystankach komunikacyjnych. Każdy rozkład zawiera nazwę operatora lub przewoźnika, nazwa jego linii, wskazanie przystanków, termin obowiązywania rozkładu jazdy. Przewoźnik będzie musiał przekazać informację na dziesięć dni przed zmianą terminu odjazdów i przyjazdów. Przekazuje taką informację, tylko właścicielom lub zarządzającemu danym przystankiem komunikacyjnym.
4. Umieszczenie tablicy z rozkładem jazdy oraz jej utrzymanie w należyтым stanie technicznym należy do przedsiębiorcy (operatora, przewoźnika).
5. Rozkład jazdy (wymiary tablicy, grafika, sposób montażu) podlega uzgodnieniu z właścicielem lub zarządzającym danym przystankiem komunikacyjnym
6. Zabrania się umieszczania na przystankach innych informacji lub reklam niż te, które dotyczą rozkładu jazdy.
7. Rozkład jazdy uwzględnia wyłącznie przystanki komunikacyjne określone przez przedsiębiorcę (operatora, przewoźnika).
8. Przedsiębiorca korzystający z przystanku zobowiązuje się do:
  - 1) korzystania z przystanków komunikacyjnych w sposób umożliwiający innym przedsiębiorcom korzystanie z nich na równych prawach,
  - 2) powiadamiania zarządzającego przystankami o zmianie rozkładu jazdy i ilości przystanków, z których korzysta.
9. Korzystanie z przystanków komunikacyjnych jest bezpłatne.

§3

Właściciel lub zarządzający może odmówić zgody na korzystanie z przystanków komunikacyjnych jeżeli :

- 1) wydanie zgody ograniczy przepustowość przystanków komunikacyjnych (uniemożliwi lub w znaczny sposób utrudni korzystanie z przystanków przez uprawnionych przedsiębiorców),
- 2) wydanie zgody spowoduje zagrożenie dla organizacji lub bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- 3) przedsiębiorca ma zamiar świadczyć usługi przewozowe na tej samej trasie i tym samym czasie co inni uprawnieni przedsiębiorcy